

● HODOWLANY

ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA ZOOTECHNICZNEGO W WARSZAWIE

miesięcznik ilustrowany, poświęcony teorii i praktyce hodowli zwierząt domowych, wydawany przy pomocy zasiłku Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, pod redakcją inż. STEFANA WIŚNIEWSKIEGO

KOMITET REDAKCYJNY: prof. dr L. ADAMETZ z Wiednia, A. BUDNY z Bychawy, J. CZARNOWSKI z Łek, inż. W. DUSOGE z Warszawy, Z. IHNATOWICZ z Warszawy, prof. dr T. KONOPIŃSKI z Poznania, prof. dr H. MALARSKI z Puław, prof. dr K. MALSBURG z Dublin, prof. dr T. MARCHLEWSKI z Krakowa, inż. A. MARSZEWSKI z Piłaskowa, M. MARKIJANOWICZ z Warszawy, prof. dr Z. MOCZARSKI z Poznania, prof. dr T. OLBRYCHT z Lwowa, prof. R. PRAWOCHEŃSKI z Krakowa, prof. dr J. ROSTAFIŃSKI z Warszawy, Wł. SZCZEKIN-KROTOW z Warszawy, dr R. SZRETTER ze Słupa, M. TRYBULSKI z Warszawy, inż. L. TURNAU z Chłopów i dr Z. ZABIELSKI z Puław.

ROK XII

Warszawa, 26 listopada 1938 r.

Nr 11

Wyniki zapisywania do ksiąg zarodowego bydła i trzody chlewnej w r. 1937-38

Zapisywanie do ksiąg zarodowych zwierząt stanowi główną czynność w zakresie hodowli zarodowej, powierzoną izbom rolniczym ustawą z dn. 5.III.1934 r. o nadzorze nad hodowlą. Akcja ta została rozpoczęta przez izby rolnicze w r. 1935/36, tak że rok sprawozdawczy 1937/38 stanowi trzeci rok prowadzenia pracy zarodowej na podstawach zakreślonych ustawą¹⁾.

Praca zaledwie wchodzi na normalne tory na nowych podstawach. Już samo porównanie ilości sztuk zaliczanych w poszczególnych latach świadczy o rozwojowym jej okresie. W r. 1935/36 było sztuk zaliczanych 17.782, w r. 1936/37 — 26.515 szt., w r. 1937/38 — 34.075 szt.

Załączona tablica daje możność zorientowania się w szczegółach.

Przytoczone ogólne liczby dzielą się w sposób następujący pomiędzy poszczególne rasy.

	bydło n. c. b.	bydło cz. pol.	bydło sim. b.grz.
r. 1935/36 —	15.498 (87.15%)	1.646 (9.26%)	603 35
r. 1936/37 —	21.254 (80.16%)	4.219 (15.91%)	1.006 36
r. 1937/38 —	27.351 (80.28%)	5.325 (15.68%)	1.330 (3.90%) 67

Zatem procentowy wzrost zapisywania do ksiąg bydła czerwonego polskiego, który

¹⁾ Wyniki zapisywania bydła do ksiąg zarodowych — w r. 1935/36, patrz Przegl. Hodowl. 1936 r. nr. 8—9, — w r. 1936/37 patrz sprawozdanie z konferencji hodowlanej w M. R. i R. R. odbytej 7—9.IV.1937 r. wydanie P. T. Z. Poza tym księgi zarodowego bydła wydawane przez Z. I. i Or. Roln.

w pierwszym roku wyprzedził procentowy wzrost zapisywania do ksiąg bydła nizinnego, w następnym 1937/38 roku utrzymał się w tym samym stosunku co roku poprzedniego. Tłumaczy się to tym, że w pierwszym roku licencja w znacznej części obór bydła czerwonego polskiego, posiadających materiał zarodowy (Krakowskie), nie została jeszcze przeprowadzona. Obecna zaś rozwojowa tendencja w zakresie hodowli zarodowej obydwóch tych ras jest mniej więcej sobie równa. Można było jednak spodziewać się, iż w bydle czerwonym polskim będzie ona większa. To, że tak nie jest, świadczy jeszcze raz o pewnych niedociągnięciach w organizacji pracy zarodowej w obrębie tej rasy.

Jeżeli ułożymy izby w kolejności liczebności posiadanego na terenie materiału zarodowego, kolejność ta będzie się przedstawiała następująco:

	1937/38	1936/37	1935/36
Wielkopolska I. R.	5.865	4.307	2.452
Warszawska I. R.	5.778	4.432	3.206
Pomorska I. R.	4.707	4.750	4.482
Lwowska I. R. (3 wojew.)	3.796	2.910	1.365
Kielecka I. R.	3.054	2.622	2.261
Lubelska I. R.	2.655	2.150	1.823
Łódzka I. R.	2.083	1.509	954
Krakowska I. R.	1.904	1.796	347
Śląska I. R.	1.687	—	—
Wileńska I. R. (2 woj.)	939	749	257
Białostocka I. R.	670	517	336
Wołyńska I. R.	511	348	172
Poleska I. R.	424	425	100
	34.073	26.515	17.782

IZBA ROLNICZA

		Bydło nizinne						Bydło czerwone polskie							
		Buhaje		Krowy				Buhaje		Krowy					
		Zalicencjonowano						Zalicencjonowano							
		ks. gł.		ks. wst.		ks. gł.		ks. wst.		ks. gł.		ks. wst.		ks. gł.	
		Dawniej	I.IV 37 — 31.III 38 r.	Dawniej	I.IV 37 — 31.III 38 r.	Dawniej	I.IV 37 — 31.III 38 r.	Dawniej	I.IV 37 — 31.III 38 r.	Dawniej	I.IV 37 — 31.III 38 r.	Dawniej	I.IV 37 — 31.III 38 r.	Dawniej	I.IV 37 — 31.III 38 r.
Warszawska I. R.	w. wł. obór.	222													
	mn. wł. gosp.	86													
	Razem	308													
Łódzka I. R.	w. wł. obór	90													
	mn. wł. gosp.	67													
	Razem	157													
Lubelska I. R.	w. wł. obór	101													
	mn. wł. ³ koła ₅ szkół														
	Razem	101													
Kielecka I. R.	w. wł. obór	126													
	mn. wł. gosp.	48													
	Razem	174													
Białostocka I. R.	w. wł. obór	30													
	mn. wł. gosp.	98													
	Razem	128													
Wileńska I. R.	w. wł. obór	62													
	mn. wł. gosp.	21													
	Razem	83													
Poleska I. R.	w. wł. obór	19													
	mn. wł. gosp.	42													
	Razem	61													
Wołyńska I. R.	w. wł. obór	28													
	mn. wł. gosp.	77													
	Razem	105													
Wielkopolska I. R.	w. wł. obór	172													
	mn. wł. gosp.	18													
	Razem	190													
Pomorska I. R.	w. wł. obór	204													
	mn. wł. gosp.	112													
	Razem	316													
Śląska I. R.	w. wł. obór	29													
	mn. wł. gosp.	49													
	Razem	78													
Krakowska I. R.	w. wł. obór	69													
	mn. wł. gosp.	401													
	Razem	470													
Lwowska I. R.	w. wł. obór	145													
	mn. wł. 53 koła														
	Razem	145													
R a z e m	większej własności	856	509	9.601	5.415	7.356	1.732	80	90	92	45	2.185	886	242	42
	mniejszej "	72	69	1.017	524	165	35	62	113	29	19	871	531	29	9
	O g ó ł e m	928	578	10.618	5.939	7.521	1.767	142	203	121	64	3.056	1.417	271	51
		1.506		16.557		9.288		345		185		4.473		322	
				23.845				530				4.795			
				27.351				530				4.795			

Bydło simentaliskie						Bydło białogrzbiecie						O g ó ł e m					
Buhaje			Krowy			Buhaje			Krowy			Buhaje		Krowy			
Zalicencjonowano						Zalicencjonowano						Zalicencjonowano		Zalicencjonowano			
ks. gł.		ks. wst.		ks. gł.		ks. wst.		ks. gł.		ks. wst.		ks. gł.		ks. wst. i gł.		ks. wst. i gł.	
Dawniej	1.IV 37 — 31.III 38 r.	Dawniej	1.IV 37 — 31.III 38 r.	Dawniej	1.IV 37 — 31.III 38 r.	Dawniej	1.IV 37 — 31.III 38 r.	Dawniej	1.IV 37 — 31.III 38 r.	Dawniej	1.IV 37 — 31.III 38 r.	Dawniej	1.IV 37 — 31.III 38 r.	Dawniej	1.IV 37 — 31.III 38 r.	Dawniej	1.IV 37 — 31.III 38 r.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	162	74	3.576	1.688
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	3	157	112
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	168	77	3.733	1.800
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	245	—	5.533	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56	34	1.050	728
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	14	101	85
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	71	48	1.151	813
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	119	—	1.964	—
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	15	—	2	82	55	1.635	660
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	25	128	61
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	91	80	1.763	721
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	15	—	2	171	—	2.484	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96	38	1.899	779
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	29	118	93
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	98	67	2.017	872
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	165	—	2.889	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	9	275	91
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	17	139	97
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42	26	414	188
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	68	—	602	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46	25	476	298
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	14	37	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48	39	513	339
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	87	—	852	—
—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	11	11	5	7	24	234	78
—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	14	—	2	18	21	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	42	255	118
—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	13	25	5	51	—	373	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38	—	5	9	16	174	130
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	10	80	85
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	26	254	215
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42	—	469	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	257	158	3.875	1.470
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	92	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	264	158	3.967	1.476
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	422	—	5.443	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	139	70	2.947	854
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35	13	504	145
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	174	83	3.451	999
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	257	—	4.450	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	82	51	1.084	336
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	12	96	80
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	63	1.180	416
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	91	—	1.596	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46	21	849	240
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47	33	490	178
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	93	54	1.339	418
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	147	—	1.757	—
26	21	269	165	65	35	—	—	—	—	—	—	—	—	108	95	1.660	951
19	15	360	305	31	19	—	—	—	—	—	—	—	—	26	30	512	414
45	36	629	470	96	54	—	—	—	—	—	—	—	—	134	125	2.172	1.365
81	—	1.099	—	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	259	—	3.537	—
26	21	269	165	65	35	—	5	—	—	—	11	26	5	1.054	670	19.734	8.303
19	15	360	305	31	19	—	2	—	—	—	2	14	—	182	218	2.475	1.437
45	36	629	470	96	54	—	7	—	—	—	13	40	5	1.236	888	22.209	9.740
81	—	1.099	—	150	—	—	—	—	—	—	53	—	7	2.124	—	31.949	—
1.249						60						34.073					
1.330						67											

Widzimy, że Pomorze, które w zestawieniu z r. 1936 zajmowało pierwsze miejsce, obecnie zajmuje trzecie przede wszystkim na skutek tego, że praca na tym terenie, prowadzona bardzo dokładnie i na wysokim poziomie i przed wydaniem rozporządzenia z dn. 16.III 1935 r. — doznała najmniejszego wstrząsu przy przejściu do nowych podstaw licencji. Na pierwsze miejsce wysunęła się Wielkopolska. Olbrzymi wzrost w ciągu tych dwóch lat ilości zalicencjonowanego bydła w Wielkopolsce jest wynikiem tej okoliczności, że dawny system licencji stosowany w Wielkopolsce przy wprowadzaniu licencji na zasadach ustalanych w rozporządzeniu z dn. 16.III.1935 r. spowodował konieczność wstrzymania licencji w pierwszym roku działania tych przepisów. Najpotężniejszy zatem wzrost pracy zarodowej świadczący o pędzie rozwojowym wykazał Warszawski Związek Hodowców, osiągając w ciągu tych 2 lat wzrost o 80,2%. Kilkakrotny wzrost pracy licencyjnej na terenie krakowskim tłumaczy się przede wszystkim tym, iż w pierwszym roku praca licencyjna w hodowli bydła czerwonego polskiego została wstrzymana. Natomiast dalszy wzrost tej pracy w r. 1936/37 na 1937/38 jest nieznaczny. Należy również podkreślić równoczesny bardzo znaczny rozwój pracy licencyjnej na terenie lwowskim. Województwa północno - wschodnie wykazały zwłaszcza w pierwszym roku względnie bardzo znaczny rozwój pracy licencyjnej ze względu na małą ilość sztuk zapisanych, umożliwiającą dalszy szybki postęp w tej dziedzinie. Zahamowanie tego procesu na przykład na Polesiu w roku następnym tłumaczy się niskim poziomem kultury materialnej tej części kraju, uniemożliwiającym dalszy postęp w oderwaniu od ogólnego stanu gospodarczego warsztatów rolnych.

W związku z rozwojem i nasileniem pracy zarodowej związków hodowców bardzo ciekawe zagadnienie stanowi koszt prowadzenia pracy zarodowej na poszczególnych terenach w odniesieniu do jednej sztuki bydła zapisanej do ksiąg zarodowych. Na podstawie sprawozdań związków hodowców otrzymujemy następujące liczby, zamieszczone obok.

Liczb ostatniej rubryki nie należy jednak brać dosłownie. Chodzi o to, że izby rolnicze w wielu wypadkach udzielają pomocy związkom hodowców, delegując swych inspektorów do pracy w związkach całkowicie lub w części. Musielibyśmy zatem, chcąc porównywać, wyrównać sumy podane, dodając koszt utrzymania

we właściwej części przydzielonego inspektora, co jest niewykonalne ze względu na niemożność określenia, w jakiej części inspektor ten jest wykorzystywany przez związek. Zatem możliwe jest tylko przybliżone porównywanie z uwzględnieniem momentów, o których mowa.

Jedynym związkiem, którego budżet ujmuje całość kosztów prowadzenia związku, jest Pomorskie Towarzystwo Hodowców. Koszt prowadzenia tego związku w odniesieniu do ilości sztuk licencjonowanych jest bardzo wysoki, bo wynosi 8,44 zł. na sztukę.

Nazwa związku	Ilość sztuk zapisanych w danym związku do ksiąg	Rok 1937/38 zamknął się w zw. względnie jego sekcji w sumie	Koszt prowadzenia pracy na 1 szt.
1. Zw. Hod. bydła, trzody chl. i owiec przy Warszawskiej I. R.	5.778	23.272.00 zł.	4,03 zł.
2. Łódzki Związek Hodowców bydła	2.083	10.494.10 zł.	5,04 zł.
3. Związek Hodowców bydła, trzody chlewnej i owiec przy Lubelskiej Izbie Rolniczej	2.655	13.201.45 zł.	4,97 zł.
4. Kielecki Związek Hodowców bydła niz. cz. b.	2.829	20.138.93 zł.	7,12 zł.
5. Kielecki Związek Hodowców b. cz. pol.	225	902.35 zł.	4,01 zł.
6. Białostocki Związek Hodowców bydła, trzody chlewnej i owiec	670	± 2.000.00 zł.	± 3,00 zł.
7. Wileńsko - Nowogródzki Związek Hodowców przy Wil. I. R.	939	± 2.800.00 zł.	± 3,00 zł.
8. Zw. Hod. bydła krajowego przy Pol. I. R.	424	2.090.92 zł.	4,93 zł.
9. Wołyński Zw. Hod. bydła, trzody chl. i owiec	511	± 3.500.00 zł.	± 7,00 zł.
10. Wielkopolski Zw. Hod. bydła nizinnego	5.865	30.100.00 zł.	5,13 zł.
11. Pomorskie Towarzystwo Hodowców bydła	4.707	39.742.05 zł.	8,44 zł.
12. Lwowski Zw. Hodowców bydła	3.796	39.117.20 zł.	10,30 zł. (za r. 1936/37)
13. Krakowski Zw. Hodowców bydła czerw. pol.	1.096	6.363.74 zł.	5,80 zł. (za r. 1936/37)
14. Krakowski Zw. Hod. bydła nizinnego	908	4.910.86 zł.	5,40 zł. (za r. 1936/37)

Następną grupę stanowią związki, których budżety ujmują prawie całość kosztów ich prowadzenia (z wyjątkiem lokalu, opału, światła, obsługi itp.). Są to związki: Lubelski — 4,97 zł., Kielecki Bydła n. cz. b. — 7,12 zł. i Lwowski — 10,30 zł.

Grupę związków posługujących się pomocą izb rolniczych w formie współpracy personelu izby stanowią Warszawski — 4,03 zł., Łódzki — 5,04 zł., Kielecki b. cz. p. — 4,07 zł., wileński — 3 zł., Poleski — 4,93 zł., Wołyński — 7 zł., Krakowski — 5,40 i 5,80 zł.

Koszty prowadzenia związków są zatem bardzo różne i zależą od wysokości pomocy pieniężnej lub w naturze izby, ilości sztuk w związku i skrzętności gospodarki.

Najdrożej jest prowadzony Związek Lwowski i Lwowska Izba Rolnicza powinna przyłożyć starań dla przeorganizowania pracy tego związku w kierunku jej potanienia. Następnie bardzo drogo są prowadzone związki krakowskie, co nie uwidoczni się w powyższych danych, ponieważ Krakowska Izba Rolnicza zamiast zasiłków utrzymuje inspektorów tych związków. Mniej kosztowne, ale jednak drogo są prowadzone związki: Łódzki, Kielecki, Wołyński i Poznański. Tanie są prowadzone związki: Białostocki, Wileński i Poleski, ale są to związki słabo jeszcze rozwinięte. Najtaniej, zwłaszcza uwzględniając poziom pracy, są prowadzone związki: Warszawski, Lubelski, i Wielkopolski, których koszt prowadzenia po doliczeniu kosztów pomocy fachowej ze strony izby (Warszawski, Wielkopolski) oraz lokalu itp., wynosi na sztukę nie więcej niż 5.20—5.50 zł. Biorąc pod uwagę, że nie wszędzie gospodarka związkowa może być jednostajnie skrzętna, możemy przyjąć, że normalny całkowity koszt prowadzenia związku powinien wynosić na sztukę 6—7 zł., czyli na 34.073 sztuk zapisanych koszt prowadzenia wszystkich związków, inaczej mówiąc koszt prowadzenia całej pracy zarodowej w państwie, powinien wynosić przy obecnym jej stanie około 200 — 250.000 zł. rocznie.

W stosunku do ogólnej ilości bydła dorosłego w państwie w r. 1937 ilość sztuk zalicencjonowanych na dzień 1.IV.38 r. stanowi 0,5%. W stosunku do ilości krów pod kontrolą w roku 1936/37 ilość sztuk zalicencjonowanych stanowi 33,7%. Dla większej własności stosunek krów zalicencjonowanych do krów pod kon-

trolą stanowi 37,1%, dla drobnej własności 20,3%.

Zapisywanie do ksiąg zarodowych bydła należącego do drobnej własności przedstawia się następująco:

Warszawska I. R.	—	buhajów	9	krów	269
Łódzka I. R.	—	"	29	"	185
Lubelska I. R.	—	"	34	"	189
Kielecka I. R.	—	"	31	"	211
Białostocka I. R.	—	"	35	"	236
Wileńska I. R.	—	"	16	"	78
Poleska I. R.	—	"	20	"	61
Wołyńska I. R.	—	"	17	"	165
Wielkopolska I. R.	—	"	7	"	98
Pomorska I. R.	—	"	48	"	649
Śląska I. R.	—	"	18	"	176
Krakowska I. R.	—	"	80	"	668
Lwowska I. R.	—	"	56	"	926
Razem		buhajów	400	krów	3912

Inaczej mówiąc, z liczby zapisanych do ksiąg zarodowych na dz. 1.IV.38 r. sztuk 18,8% buhajów i 12,25% krów należało do drobnej własności rolnej. Biorąc pod uwagę, że w roku 1935/36 do drobnej własności należało zaledwie 88 (9%) buhajów i 893 (5,3%) krów zapisanych do ksiąg zarodowych, należy przyznać, iż wzrost pracy zarodowej w drobnych gospodarstwach jest znaczny. Tym niemniej pożądanym byłoby pracę tę przyspieszyć, pogłębić i rozszerzyć. Widzimy, że liczebność sztuk zapisanych do ksiąg zarodowych, a należących do drobnych rolników jest największa na terenie działalności Lwowskiej Izby Rolniczej — 982 sztuki. Jeżeli nawet podzielić tę liczbę przez 3, teren Lwowskiej Izby Rolniczej zajmie jeszcze trzecie miejsce, co zawdzięcza rozwiniętej w drobnych gospodarstwach hodowli simentalerów w woj. stanisławowskim. Drugie miejsce zajmuje krakowskie — 748 sztuk ze względu na rozwiniętą w drobnych gospodarstwach hodowlę bydła czerwonego polskiego. Trzecie miejsce zajmuje Pomorze — 697 sztuk, co zawdzięcza rozwiniętej hodowli włościańskiej w nizinie grudziądzkiej. Czwarte miejsce — woj. warszawskie — 278 sztuk zawdzięcza wprost wytężonej pracy w tym zakresie. Najmniej usprawiedliwiony jest słaby rozwój pracy zarodowej w drobnych gospodarstwach Wielkopolski — 105 sztuk.

(D. n.).

M. Markijanowicz.

Badania nad typem morfologicznym świń hodowlanych i rzeźnych (bekonów) pomorskich z okręgu bekoniarni Świecie

Praca z Zakładu Hodowli i Żywienia Zwierząt Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego.

Kierownik Prof. Dr. J. Rostański.

Typ jakiegokolwiek gałęzi produkcji rolniczej zależy jest z jednej strony od warunków tej produkcji, z drugiej zaś od możliwości i warunków zbytu. Przez współdziałanie tych czynników w hodowli świń wytworzyły się dwie charakterystyczne formy produkcji; produkcja tłuszczowa (świń typu tłuszczowego) i produkcja mięsna (świnie tłustomięsne i mięsne, — bekon). To też rozwój przetwórstwa bekonowego w Polsce stał się w dobie obecnej czynnikiem niejednokrotnie decydującym o intensywności i kierunku hodowli trzody danego okręgu. Bliskość bowiem bekoniarni z natury rzeczy stwarza pomyslną koniunkturę dla pobliskich gospodarstw, które, mając zapewniony zbyt, starają się zarówno ilościowo jak i jakościowo powiększyć stan materiału hodowlanego. Ścisłe sprecyzowane wymagania przetwórci w zakresie jakości surowca zmuszają rolników — dostawców do przyjęcia najbardziej odpowiedniego kierunku hodowli. Świnie nie odpowiadające celowi zanikają, ustępując miejsca krzyżówkom bardziej dostosowanym do stawianych wymagań. Poszukiwany jest materiał zarodowy typu bekonowego, który albo bezpośrednio, albo przez uszlachetnianie materiału miejscowego gwarantuje otrzymanie surowca wyższej klasy. Następuje coraz lepsze wyrównanie pogłowia, które z biegiem czasu staje się (w mniejszym lub większym stopniu) przedstawicielem żadanego typu. Aczkolwiek proces ten odbywa się sam przez się w poszczególnych okręgach bekonowych, to jednak zarówno każda przetwórcia, jak i hodowcy z rozmaitych względów zdawać sobie muszą sprawę z kierunku i wyników pracy selekcyjnej zrobionej w ich okręgu. Powstaje stąd ważność monograficznych prac dla hodowlano-ekonomicznych studiów terenów zasilających bekoniarnię, gdyż ostatnia i teren ją zasilający tworzą jak gdyby jedną całość.

Praca niniejsza jest właśnie próbą scharakteryzowania typu pomorskiej świni bekonowej, dostarczanej przez producentów kontraktowych do przetwórci „Standart Bacon” w Świeciu, oraz właściwości bekonu pomorskiego, a także stara

się rzucić nieco światła na ewentualną współzależność tych ostatnich z niektórymi cechami żywego pogłowia.

Są to rzeczy bardzo ważne dla przyszłej selekcji materiału rozplodowego oraz dla podniesienia wartości polskiego bekonu na rynku angielskim. W ścisłym bowiem dostosowaniu wymagań tego rynku do selekcji trzody chlewnej leży przyszłość bekoniarstwa polskiego.

Obrany został teren bekoniarni „Standart Bacon” w Świeciu jako teren w chwili opracowania (r. 1935/6) dla nas najbardziej dostępny i przez Polski Związek Eksporterów Bekonu polecany. Bekoniarnia ta jest może jedną z mniejszych na Pomorzu, pod względem jednak materiału bekonowego, opartego na rozplodnikach pochodzących z jednej z lepszych chlewni pomorskich, Lalkowy, jest typową dla Pomorza.

Materiał.

Teren zasilający przetwórcnię bekonową w Świeciu może niezupełnie jest zgodny z granicami tego powiatu, częściowo bowiem wybiega poza nie, częściowo znów nie obejmuje niektórych punktów dalej od Świecia położonych. Specjalnie jeśli chodzi o dowóz bekonów niekontraktowych, t. zw. spędy z wolnej ręki, to należałoby się poważnie liczyć z wpływem materiału, pochodzącego z poza okręgu świeckiego. Zajmujący się bowiem tym dowozem handlarze skupują na jarmarkach rozmaitego typu świnię, w przybliżeniu (na oko) posiadać mogące żadaną wagę i transportują je dużymi partiami, po kilkadziesiąt sztuk, przeważnie na samochodach. Pozwala to stosunkowo małym kosztem przebywać znacznie większe przestrzenie, aniżeli robić by to mogli dostawcy kontraktowi — rolnicy. Co się tyczy dowozu bekonu kontraktowego, to znajduje się on w rękach rolników, przede wszystkim świeckich, właśnie ze względu na bliskość przetwórci. Hodowcy z miejscowości dalej położonych na ogół niechętnie wysyłają swój materiał do Świecia, gdyż przewóz połączony jest z dużym ubytkiem na wadze, i albo produkują towar

cięższy, albo starają się o kontakt z bliżej od nich leżącymi przetwórniami (np. z Grudziądzem).

Najlepszy materiał bekonowy dostarczają hodowcy, członkowie kół producentów, posiadający kontrakty z przetwórniami. T. zw. spęd z wolnej ręki daje surowiec znacznie gorszy, a przede wszystkim bardzo niewyrównany i niejednorodny. Świnie o specyficznej szynkowej budowie (szeroka pierś) lub zbyt ciężkie przyjmowane są bez premiowania jako towar szynkowy.

Zatem materiał do badań, otrzymany z pomiarów osobników żywych i martwych, pochodzi z samej bekoniarni (pomiarów dokonane na sztukach dostarczonych przez hodowców kontraktowych) oraz z terenu powiatu Świecie, gdzie mierzone były sztuki rozplodowe u rozmaitych hodowców, członków kół producentów trzody chlewnej. W bekoniarni dokonywano pomiarów przy każdorazowym przyjęciu bekonu kontraktowego, tj. zwykle raz w tygodniu.

Bekony kontraktowe pod względem rasowym pochodzą w większości z powszechnie stosowanej na Pomorzu krzyżówki świni wielkiej białej ostrouchej pomorskiej z wielką białą angielską. Krzyżówka ta, zdaniem fachowców, daje materiał, specjalnie dostosowany do wymagań przetwórnii bekonowej. Materiał rzeźny innego pochodzenia, dostarczany przez rozmaitych handlarzy w dniach t. zw. spędu z wolnej ręki, w opracowaniu niniejszym uwzględniony nie został. Jakościowo przedstawiał się on znacznie gorzej; w większości wypadków nie odpowiadał stawianym bekonowi wymaganiom i kwalifikował się albo na szynkę, albo też jako żywiec wysyłany był do Wiednia.

Spośród bekonów (tuczników) zmierzono 291 sztuk w tym: 142 osobniki płci męskiej i 149 płci żeńskiej; przeciętny wiek wahał się około 7 miesięcy. Osobniki te już na oko odznaczały się dobrym wyrównaniem, zdrowym wyglądem (matowa skóra, jedwabista sierść) oraz charakterystyczną dla świni bekonowej budową, wyrażoną w cechach takich, jak: lekki przód w stosunku do części zadniej, długi tułów o równej (to znaczy nie karpiowałej) linii grzbietu, oraz kulście zarysowana szynka i wysoko osadzony ogon.

Spośród tych 291 osobników w trakcie przeróbki do klasy I zakwalifikowano 45%, do klasy II — 40%, do klasy III — 11%; reszta, t.j. 4% zostało zdyskwalifikowane pod względem eksportowym (poszło na rynek miejscowy).

Materiał, otrzymany z pomiarów sztuk hodowlanych na terenie powiatu Świecie, pochodzi ze zmierzonych 78 sztuk świń rozmaitego wieku,

w tym 68 macior i 10 knurów. Pomiarów dokonywane były wyłącznie u hodowców, członków kół producentów trzody chlewnej, tak wśród większej jak i mniejszej własności, w rozmaitych miejscowościach, znanych już uprzednio jako punkty dostarczające bekonu do przetwórnii w Świeciu.

Pod względem rasowym osobniki wyżej wymienione również należą albo do odmiany wielkiej białej ostrouchej (maciory), albo też do wielkiej białej angielskiej (część knurów). Inne rasy świń, (jak np. świni średnie angielskie, kłapouchy) nie były brane pod uwagę, gdyż ze względu na gorsze przystosowanie do bekonowej produkcji, a co za tym idzie i inny kierunek użytkowy, przeważnie są one dostarczycielami cięższego materiału rzeźnego, bądź to jatkowego, bądź też słoninowego, ewentualnie idą na własny użytek gospodarza, konsumującego dość dużo mięsa wieprzowego.

Metody badań

Celem ustalenia typu morfologicznego świni bekonowej w powiecie świeckim z każdej żywej sztuki branych było 9 następujących pomiarów: 1) wysokość w kłębie, 2) wysokość w krzyżu, 3) głębokość klatki piersiowej, 4) szerokość klatki piersiowej, 5) szerokość miednicy, 6) długość tułowia skośna, 7) długość pyska, 8) obwód klatki piersiowej i 9) obwód pod stawem napięstka („kolanem“).

Z przyrządów użyte były laska miernicza i taśma, przy czym pomiary starano się robić z dokładnością do 0,5 cm.

Niezależnie od tego w trakcie przeróbki czynione były rozmaite spostrzeżenia i pomiary na materiale martwym, jak: 1) ustalenie wagi żywej i bitej (celem obliczenia strat ubojowych); 2) pomiary długości i 3) szerokości tuszy, 4) pomiary grubości słoniny w 3 punktach: okolica łopatki, grzbiet w najcieńszym miejscu i zad w okolicy mięśnia pośladowego, oraz 5) ustalenie wagi, poszczególnych odpadków przy przeróbce świni na bekon i wydatku mięsa eksportowego.

Dane co do wagi żywej oraz bitej pochodzą z gotowych rachunków personelu fabryki (zachowano dokładność do 1 kg). Przy pomiarach tusz (bekonowych) posługiwano się sztywną centymetrowką. Przez długość tuszy rozumieć należy odległość od kości łonowej do przedniego brzegu pierwszego żebra, szerokość zaś mierzy się w najszerszym miejscu piersi (oba pomiary robić należy na wisząco). Przy tych dwóch pomiarach zachowano dokładność do 0,5 cm., natomiast wszy-

Wiek bekonowy (6 — 9 m)	R A S A W I E K	P ł e ć	Wysokość w kłębie		Wysokość w krzyżu		Głębokość kl. piers.		Szerokość kl. piers.		Szerokość między		Długość tułowia skośna		Długość głowy		Obwód klatki piersiowej		Obwód róg												
			M	♀	M	♀	M	♀	M	♀	M	♀	M	♀	M	♀	M	♀	M	♀	M	♀									
			♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♀	♂	♀	♂								
Świecie	Świnia niemiecka uszlachetniona	♀	62,4	2,6	71,38	67,1	2,53	79,9	33,1	1,98	39,5	25,4	1,32	30,3	24,6	1,19	29,3	83,8	3,11	100	23,9	1,91	28,6	104,7	4,11	124,9	14,9	0,96	17,8		
			♂	62,8	3,19	75,57	67,2	2,91	80,9	33,0	1,48	39,8	25,2	1,44	30,3	24,3	1,50	29,3	83,0	3,08	100	23,9	2,84	28,7	104,2	3,96	125,5	14,9	1,02	17,9	
			♀	65,0	—	77,8	71,6	—	85,6	34,6	—	41,2	27,6	—	32,0	25,4	—	30,2	83,6	—	100	27,4	—	32,7	108,7	—	129,0	16,6	—	19,8	
		♀	65,5	—	77,8	72,4	—	85,9	34,6	—	41,2	26,4	—	31,6	25,0	—	29,9	84,2	—	100	27,8	—	33,1	107,3	—	128,5	16,7	—	19,8		
			♂	56,4	—	73,0	62,1	—	80,3	29,9	—	38,6	25,3	—	32,3	24,7	—	30,5	77,3	—	100	—	—	—	95,3	—	122,7	15,3	—	21,7	
			♀	56,9	—	72,9	64,3	—	82,3	30,4	—	39,1	24,3	—	31,5	24,0	—	30,1	94,8	—	100	—	—	—	95,3	—	122,7	15,8	—	22,2	
	Lalkowy	♀	59,02	—	62,25	65,5	—	69,2	32,1	—	33,9	24,3	—	25,6	24,4	—	25,2	64,8	—	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
			♂	82,9	4,58	72,6	87,6	4,73	76,7	47,7	3,4	41,8	35,2	3,42	30,8	33,5	4,87	29,4	114,2	4,56	100	30,9	3,51	27,10	143,8	10,9	125,8	19,8	1,03	17,3	
			♀	79,8	—	57,6	85,6	—	61,9	46,3	2,16	33,4	32,7	2,89	23,6	30,3	2,67	21,9	138,5	5,4	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		♂	82,9	4,58	72,6	87,6	4,73	76,7	47,7	3,4	41,8	35,2	3,42	30,8	33,5	4,87	29,4	114,2	4,56	100	30,9	3,51	27,10	143,8	10,9	125,8	19,8	1,03	17,3		
			♀	79,8	—	57,6	85,6	—	61,9	46,3	2,16	33,4	32,7	2,89	23,6	30,3	2,67	21,9	138,5	5,4	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
			♂	82,9	4,58	72,6	87,6	4,73	76,7	47,7	3,4	41,8	35,2	3,42	30,8	33,5	4,87	29,4	114,2	4,56	100	30,9	3,51	27,10	143,8	10,9	125,8	19,8	1,03	17,3	

stkie trzy pomiary grubości słoniny robione były z dokładnością do 1 mm.

Straty związane z przeróbką na bekon obliczano w trakcie poszczególnych faz tej przeróbki w ten sposób, że ważono pewną liczbę odpadków (zwykle od 50 lub 100 sztuk) i dopiero z tego obliczano średnią.

Wszędzie tam, gdzie potrzebne było stwierdzenie tożsamości mierzonego osobnika martwego, orientowano się według numeru kolejnego na uchu lub nodze (znak lekarza weterynaryjnego).

Dla statystycznego scharakteryzowania wyników obliczone zostały dla wszystkich pomiarów: 1) średnie arytmetyczne, 2) wskaźniki i współczynniki zmienności, 3) przedziały ufnosci różnic rasowych, 4) indeksy wszystkich pomiarów w stosunku do długości tułowia oraz 5) t.zw. indeksy konstytucji.

Zmierzony materiał podzielono na grupy według wieku. Bekony zaliczono do grupy 6—9 miesięcznej. Do porównań rasowych brano tak bekonny jak i sztuki hodowlane somatycznie dojrzałe (2, 5 i więcej lat) z terenu powiatu świeckiego, świnię rasy niemieckiej uszlachetnionej, niemieckiej szlachetnej oraz rasy wielkiej białej ostrochej pomorskiej (z chlewni zarodowej Lalkowy).

Opracowanie pomiarów tuczników (bekonów) i sztuk starszych

Przechodząc do omówienia typu świni bekonowej w pow. świeckim, musimy na wstępie podać krótką charakterystykę świni wielkiej białej ostrochej z chlewni w Lalkowach (pow. Starogard), która w bardzo silnym stopniu oddziałuje na tworzenie się typu pierwszego.

Świnia lalkowska, będąca podstawowym materiałem dla hodowli świni bekonowej w pow. świeckim, przedstawia według Kibortta typ świni wielkiej białej ostrochej pomorskiej: długi, dosyć wysoki, o równej linii grzbietu, morfologicznie i fizjologicznie zbliżony więcej do typu świni wielkiej białej angielskiej, aniżeli do szlachetnej niemieckiej, od której się wywodzi. Dojrzewa ona później od niemieckiej szlachetnej i jest, w przeciwieństwie do typu tłusto-mięsnego świni szlachetnej niemieckiej, typem przejściowym, zbliżonym do typu bekonowego. Stosunkowo powoli rośnie wszere i w głąb, ale za to bardzo silnie na długość tułowia, co jest bardzo pożądaną cechą bekona.

Dane o cechach morfologicznych świni ras szlachetnej niemieckiej oraz uszlachetnionej niemieckiej bierzemy z pracy: J. Schmidt, E. Lauprecht

u. W. Winzenburger „Beiträge zur Vererbung der Mastleistung des Schweines“.

Typ świni pomorskiej z okręgu świeckiego określamy na podstawie porównania z jednej strony z materiałem wyjściowym dla stworzenia tej rasy, t.z. ze swinią szlachetną i uszlachetnioną niemiecką, z drugiej zaś ze swinią lalkowską, którą uważamy poniekąd za ustalony typ świni wielkiej białej ostrouchej pomorskiej.

Jak wynika z pomiarów ciała oraz indeksów tych pomiarów, obliczonych w stosunku do długości skośnej tułowia — (patrz tabl. pomiarów) pod względem wysokości w krzyżu i kłębie pogłowia świeckie zbliża się bardziej do świń zarodowych rasy wielkiej ostrouchej w Lalkowach, aniżeli do ras niemieckiej szlachetnej i uszlachetnionej, od których to ras jest niższe. Również przebudowanie zadu u pierwszego jest mniejsze od przebudowania świń niemieckich szlachetnych i uszlachetnionych. Dalsze zmniejszenie jednak przebudowania zadu jest niepożądane chociażby dlatego, ażeby nie przekroczyć stosunków, panujących w tej partii ciała u świni wielkiej białej angielskiej.

Jeśli chodzi o długość ciała, to pogłowia świeckie odbiega od świń lalkowskich, od których jest krótsze, a zbliża się do obu ras niemieckich, osiągając w wieku bekonowym wymiary zbliżone do świń uszlachetnionych. Różnica statystyczna w tych pomiarach pomiędzy swinią lalkowską a z terenu Świecia jest istotna. Natomiast od świń szlachetnych niemieckich w młodym wieku bekon świecki jest dłuższy, przy tej samej lub mniejszej nieco wadze. Fakt ostatni podkreślić należy jako dowód mniejszego przystosowania świni niemieckiej szlachetnej do bekonowej produkcji. Swinia ta wprawdzie wcześniej dojrzewa (wcześniej od rasy wielkiej ostrouchej), ale jednocześnie posiada niepożądaną w tym wypadku skłonność do zapasania się, przetłuszczania mięsa, a pod względem budowy zanadto jest wałeczkowata, a stosunkowo zamało długa. Bekon świecki natomiast przy stosunkowo mniejszej wadze posiada większą długość i dzięki temu znacznie lepiej odpowiada wymaganiom tej gałęzi produkcji.

Pod względem szerokości i głębokości klatki piersiowej pogłowia świeckie stoi bliżej świni lalkowskiej, od której jest niewiele tylko szersze i głębsze. Natomiast rasom niemieckim wyżej wymieniona swinia ustępuje znacznie. Moment ten z punktu widzenia bekonowego znowu zaliczyć wypada na korzyść rasy wielkiej ostrouchej pomorskiej.

Pod względem obwodu klatki piersiowej po-

głowia świeckie zajmuje miejsce pośrednie pomiędzy swinią lalkowską stosunkowo najszczuplejszą, a lepiej rozbudowanymi rasami niemiecką szlachetną i uszlachetnioną. Przewaga pogłowia świeckiego nad lalkowskim zaznacza się przede wszystkim u bekonów, które wskutek odpowiedniego doboru w Lalkowach albo i intensywnego żywienia bekonów lepiej są obłożone mięsem i słoniną od sztuk zarodowych z chlewni w Lalkowach tego samego lub nawet nieco późniejszego wieku.

Jeśli chodzi o szerokość miednicy, to pogłowia świeckie również osiąga przewagę nad sztukami zarodowymi z Lalkowy, aczkolwiek niewielką i głównie w młodszy wieku (bekonowym). Rasy niemieckie, szczególnie w starszym wieku, osiągają szersze wymiary miednicy, niemniej jednak w wieku 6—7 miesięcznym nie są szersze od bekona świeckiego, co dobrze świadczy o rozwoju jego szynki zadniej.

Obwód nogi pod stawem napięstka jest u pogłowia świeckiego mniejszy niż u ras niemieckich. Wskazuje to, że noga w pierwszym wypadku jest cieńsza i jednocześnie (w stosunku do głębokości ciała — a przy zbliżonym wzroście) stosunkowo wyższa. Cienkość nogi podkreślić musimy jako niewątpliwą zaletę u bekona ze względu na spodziewany mniejszy procent odpadu, wysokość zaś nogi również jako pożądaną w tym wypadku cechę eksterierową, świadczącą o typie bekonowym świni.

Długość ryja (głowy) jest na ogół u pogłowia świeckiego większa niż u obu ras niemieckich. Osobniki starsze terenu Świecia mają głowy z reguły dłuższe, natomiast bekony zajmują miejsce pośrednie pomiędzy swinią szlachetną a uszlachetnioną. W związku z tym i wartość indeksu długości głowy jest u pogłowia świeckiego większa niż u obu wyżej wymienionych ras.

Co się tyczy różnic płciowych pomiędzy wieprzkami i maciorkami — bekonami to większość tych różnic jest statystycznie nieistotna. Istotne różnice występują tylko w długości tułowia, który u wieprzków jest dłuższy, oraz w obwodzie nogi „pod kolanem“, gdyż wieprzki oczywiście mają nieco grubszą kość.

Indeksy konstytucji

Celem uchwycenia pewnych charakterystycznych dla budowy świni stosunków pomiędzy rozmaitymi jej wymiarami zastosowano (może po raz pierwszy w literaturze hodowlanej) obliczenie następujących indeksów: 1) indeks kościistości, 2) obciążenia — „Kisłowskiego“, 3) indeks II kościistości, 4) indeks wypełnienia ciała, 5) po-

jemności ciała, 6) wyrośnięcia, 7) indeks długości głowy, 8) głębokości klatki piersiowej, 9) zbitości tułowia (indice de compacité), 10) przekroju tułowia, 11) poprzeczny indeks formatu tułowia i wreszcie 12) poprzeczny indeks formatu ciała.

Indeks kościistości jest to procentowy stosunek obwodu nóg do wysokości w kłębie.

„Kościstość”	Bekon świecki		Vered. Landschw.		Edelschw.	
	♂	♀	♂	♀	♂	♀
	23.90	23.75	25.53	25.49	27.12	27.76

Zatem indeks kościistości jest najmniejszy u bekona świeckiego; zarówno niemieckie uszla-

chetnione, jak i szlachetne świnie posiadają w stosunku do swego wzrostu kości grubsze.

Osobniki dojrzałe: Kościstość	Świecie	Lalkowy
	23.87	—

Jak widzimy, wartość indeksu kościistości nie zmienia się z wiekiem i wynosi u osobników dojrzałych terenu świeckiego tyle samo, co i sztuk 6—9 miesięcznych. Słaba kościstość świni jest poniekąd cechą dodatnią, gdyż świadczy o mniejszym procencie odpadków. Podobnie wypadł dla świni świeckiej i II indeks kościistości, przy czym wartość tego indeksu nieco spada z wiekiem świni.

INDEKSY KONSTYTUCJI.

Nr.	Nazwa i wzór indeksu	Świnie w wieku bekononowym			Św. somat dojrzałe	
		Świecie	Uzsl. niem.	Szlach. niem.	Świecie	Lalkowy
1	I. Indeks kościistości	$\frac{\text{Obwód nogi} \times 100}{\text{Wys. w kłębie}}$	♂ 23.90	25.53	25.49	
			♀ 23.75	25.49	27.76	23.87
2	II. Indeks kościistości	$\frac{\text{Obwód nogi} \times 100}{\text{Obw. klatki piers.}}$	♂ 14.23	15.27	16.05	
			♀ 14.30	15.56	16.57	—
3	Indeks obciążenia	$\frac{\text{Obwód nogi} \times 100}{\text{Waga żywa}}$	♂ 17.71	16.60	16.10	
			♀ 17.68	16.70	16.63	—
4	Indeks wypełnienia ciała	$\frac{\text{Waga żywa}}{\text{Wys. w kłębie}}$	♂ 134.97	153.84	168.43	
			♀ 134.35	152.67	166.95	—
5	Indeks pojemności ciała	$\frac{\text{Dł. tuł.} \times \text{gł. kl. p.} \times \text{sz. kl. p.}}{\text{Iloczyn}}$	♂ 7.06	7.81	5.71	
			♀ 6.91	7.70	5.77	19.20
6	Indeks wyrośnięcia	$\frac{1}{2} \text{gł. kl. p.} \times \frac{1}{2} \text{sz. kl. p.} \times 100$	♂ 788.8	877.2	771.0	
			♀ 786.4	851.6	742.6	1154.6
7	Indeks gł. kl piersiowej	$\frac{\text{Gł. kl. piers.} \times 100}{\text{Wys. w kl.}}$	♂ 53.1	53.2	53.0	
			♀ 52.6	52.8	53.4	57.6
8	Indeks zbitości tułowia	$\frac{\text{Dł. tułowia} \times 100}{\text{Obw. kl. piers.}}$	♂ 80.1	76.9	81.1	
			♀ 79.7	78.4	82.0	79.4
9	Indeks przekroju tułowia	$\frac{\text{Szer. kl. piers.} \times 100}{\text{Dług. tułowia}}$	♂ 30.3	32.3	32.7	
			♀ 30.3	31.4	31.1	30.8
10	Indeks poprzeczny formatu tułowia	$\frac{\text{Szer. kl. piers.} \times 100}{\text{Obw. kl. piers.}}$	♂ 24.3	24.8	26.5	
			♀ 24.2	24.6	25.5	24.50
11	Indeks poprzeczny formatu ciała	$\frac{\text{Szer. kl. piers.} \times 100}{\text{Wys. w kłębie}}$	♂ 40.8	41.5	44.9	
			♀ 40.1	40.3	42.7	42.5
12	Indeks długości głowy	$\frac{\text{Dług. głowy} \times 100}{\text{Wys. w kłębie}}$	♂ 38.4	42.2	dojrzałe som.	
			♀ 38.1	42.4	(30.60)	37.33
13	Indeks euryzomii	$\frac{\text{Obw. kl. piers.} \times 100}{\text{Dług. tułowia}}$	♂ 124.9	{ 128.7	{ 122.70	
			♀ 125.5			125.87

Indeks obciążenia ciała Kisłowskiego zdaje się natomiast nieco zaprzeczać poprzednio ustalonym stosunkom kościistości, jest trochę większy u pogłowia świeckiego niż u świń ras niemieckich. Należy to jednak przyjąć jako stosunki charakterystyczne dla typu bekonowego, gdyż świnia tak szlachetna jak i uszlachetniona niemiecka ma względnie większą wagę i większe t. zw. wypełnienie ciała (pojemniejszy, nieco obwisły brzuch). To się uwydatnia już w obliczeniu indeksu wypełnienia ciała, który jest znacznie większy u świń niemieckich.

Pod względem wskaźnika pojemności ciała bekon świecki (7,06 wzgl. 6,91) zbliża się najbardziej do sztuk zarodowych w wieku bekonowym z Lalków (7,39), ustępując tej chlewni tylko w wieku dojrzałym (19,2 — 23,3). Większą pojemność ciała u świń lalkowskich należy tłumaczyć większą długością ciała, która wchodzi do obliczenia tego wskaźnika.

Indeks wyrośnięcia ciała (Wüchsigkeitsindex) z obliczeń wypadł najmniejszy dla Lalków. Pod względem konstytucyjnym jest to wyraźny dowód nadmiernego forsowania selekcji tej chlewni w kierunku wydłużania tułowia bez względu na inne proporcje ciała. Został tu jednak sztucznie stworzony typ asteniczny, w przyszłości mogący poniekąd zaciążyć na wielu cechach fizjologicznych lalkowskiego pogłowia. Pogłowie świeckie zajmuje stanowisko pośrednie między świnia szlachetną a uszlachetnioną niemiecką.

Jeżeli przyjąć jako wzorzec typu bekonowego pogłowia lalkowskie, to trzeba przyznać, że wydłużenie tułowia, t. zn. klatki piersiowej, poszło równolegle tylko ze zmniejszeniem indeksu szerokości klatki (przekroju tułowia), natomiast jedna z ważnych cech dobrego bekonu, mierna głębokość klatki piersiowej, została zatrzymana w zupełnie normalnych granicach. Świnia lalkowska jest nawet w wieku bekonowym stosunkowo głębsza od świń ras niemieckich i od pogłowia świeckiego (Lalkowy — 54,4), co przy dużej długości świń lalkowskich wcale nie zmniejsza wartości bekonu.

Przy dużej długości tułowia świnia lalkowska góruje nad porównywanymi rasami niemieckimi i pogłowiem świeckim również pod względem t. zw. zbitości tułowia. Ten indeks powinien być uwzględniany w selekcji świń bekonowych, gdyż stoi prawdopodobnie z wielu cechami bekonu w bliskiej współzależności (grubość słoniny, szerokość i głębokość przodu). Indeks zbitości w pogłowiu świeckim nie zmienia się z wiekiem, ab-

solutnie zaś jest lepszy niż u świń uszlachetnionych niemieckich.

Miernikiem szerokości przodu może być też poręczny indeks formatu. Jakkolwiek różnice w porównywanych rasach są niewielkie, jednak zawsze świnia niemiecka szlachetna jest szersza niż świecka i lalkowska, co wyraźnie wskazuje na inny kierunek produkcji.

Dosyć ważną cechą rasową jest długość głowy. W wieku dojrzałym ten indeks u świnii świeckiej jest znacznie wyższy niż u porównywanych ras niemieckich (uszl. niem. — 30,2, szl. niem. — 30,6), natomiast w wieku bekonowym zachodzą stosunki odwrotne. To przemawia na korzyść wartości bekonowej pogłowia świeckiego, gdyż głowa stanowi odpadek w produkcji bekonu.

Wreszcie t. zw. indeks euryzomii, w pojęciu Witta najważniejszy indeks konstytucji, powinien by najwięcej wskazywać na typ świnii mięsny lub słoninowy, bardziej leptozomiczny czy euryzomiczny. Dla dzika indeks ten wynosi według Witta 122, prawdopodobnie dla wybitnie słoninowego kierunku będzie on większy. Dla mięsnego typu badacz ten podaje 120—118. Widzimy więc tylko, że lalkowskie pogłowie i to bardzo znacznie znajduje się poniżej tych granic; zbliża się do nich świnia niemiecka szlachetna, a pogłowie świeckie widocznie jeszcze ma dużo cech świń słoninowych, gdyż posiada indeks wyższy od dzika.

Oprócz Witta w literaturze hodowlanej trzody chlewnej o typach konstytucyjnych świń wspomina Axelsson, który wyraża zdanie, że wybitnie leptozomiczny typ świń jest choć lepszy dla produkcji boczków, lecz mniej opłacalny, gdyż gorzej wykorzystuje pasze niż eurozomiczny. Autor ten powołuje się na Hanssona i Bengtssona, którzy uważają typ świnii nieco głębszy i szerszy za bardziej pożądanym tak pod względem opłacalności paszy, jak i zdrowotności świnii bekonowej.

Zmienność

Zmienność jakiejś cechy, wyrażona współczynnikiem zmienności odpowiedniego pomiaru, mówi nam o stopniu wyrównania mierzonych osobników pod względem wartości tej cechy (pomiaru). W celu dania pojęcia o stopniu wyrównania całego pogłowia świeckiego pod względem rozmaitych cech (pomiarów) zestawimy razem poszczególne współczynniki zmienności (p. tabela pomiarów).

Jeżeli natężenie zmienności, wyrażone w postaci współczynników zmienności $C = \frac{\sigma \cdot 100}{M}$ podzielić na następujące grupy: $C = 0-3$, co oznacza małą zmienność, $C = 3-6$ zmienność średnią, $(6-9)$ — dużą i $C = 9$ i wyżej — zmienność bardzo dużą, występującą tylko w niewyrównanych pogłowach zwierząt, to charakter wyrównania pogłowia świeckiego przedstawia się tak:

ZMIENNOŚĆ WYRAŻONA WSPÓŁCZYNNIKIEM w %

		0—3	3—6	6—9	9—12
Bekon świecki	wys. w kł.				dł. głowy
	wys. w krzyżu				
	gł. kl. piers.			obwód nogi pod staw. napięst.	
	szer. kl. piers.				
	„ miednicy				
	dł. skośna				
	ob. kl. piers.				

Większość, bo aż 7 spośród 9-ciu mierzonych cech, mieści się w klasie zmienności 3—6%. W klasie 3 — 9 figuruje pomiar obwodu nogi, a w następnej 9 — 12 długość głowy. Widać z tego zestawienia, że pod względem najważniejszych cech bekon świecki jest dobrze wyrównany. Średnia obliczona w ten sposób wyniesie $C = 5\%$, co będzie wartością współczynnika zmienności bekonu świeckiego. Najlepiej wyrównany jest bekon świecki pod względem długości skośnej i obwodu klatki piersiowej.

ZMIENNOŚĆ WYRAŻONA WSPÓŁCZYNNIKIEM w %
Sztuki dojrzałe Świecia.

		0—3	3—6	6—9	9—12	12—15
	wys. w kł.					
	„ w krzyżu					
	dł. skośna					
	obw. pod st. napięst.					

Średni współczynnik zmienności dla całego pogłowia świeckiego wynosi 6,3%. Taki sam współczynnik obliczony przez Kibortta dla pogłowia lalkowskiego wynosi 5,89. Wynika stąd, że pogłowia świeckie świni ostrouchej jest bardzo dobrze wyrównane. Najlepsze wyrównanie osiągnęło pogłowia świeckie pod względem długości ciała (3,99), najgorsze pod względem długości głowy i szerokości miednicy.

A zatem, pod względem najważniejszej cechy dla produkcji bekonów — długości tułowia, pogłowia świeckie jest dosyć wyrównane. Bez wprowadzenia więc obcej krwi (świni angielsk. w. białej) trudno będzie osiągnąć dalsze wydłużenie.

Nie naruszając jednak wyrównania w cechach o małej zmienności, największe perspektywy w selekcji wykazują cechy o największej zmienności, długość głowy i szerokość miednicy.

WAHANIA W OBREBIE PODWÓJNEGO ODCHYLENIA
(WSKAŹNIKA ZMIENNOŚCI).

Bekon świecki.

Pod wzgl. pomiaru	Granice podw. odchylenia	% osob. w przedziale	% osob. poza przedz.	Wymiar najmniejszy cm.	Wymiar największy cm.
Wys. w kłęb.	59.74— 64.96	60%	40%	57.0	68.0
„ w krzyżu	64.53— 69.59	71%	29%	60.0	75.0
Gł. kl. piers.	31.16— 35.12	79%	21%	25	37
Szer. kl. piers.	24.11— 26.75	74%	26%	23.0	29.0
„ miednicy	23.40— 25.78	58%	42%	21.0	28.5
Dł. skośna	80.72— 86.94	70%	30%	76.0	99.0
„ pyska	22.03— 25.85	80%	20%	19.0	28.0
Ob. kl. piers.	100.61—108.83	70%	30%	89.0	115.0
„ pod kol.	13.95— 15.87	90%	10%	13.0	18.0

Jeżeli przyjmiemy jako normalne wahania w obrębie podwójnego odchylenia od średniej arytmetycznej (in plus i in minus), to zobaczymy, że u bekona świeckiego około 75% osobników pod względem wartości poszczególnych pomiarów mieści się właśnie w tych granicach, a tylko 25% wybiega poza nie, osiągając wartości mniejsze lub większe. Najmniejszym wahanom podlega wartość obwodu nogi „pod kolanem“, gdyż, jak widzimy, aż 90% pogłowia skupia się w pobliżu średniej, największym zaś wysokość w kłębicie (60%) i szerokość miednicy (58%).

Jak wykazuje dalej załączona tabelka, spośród sztuk starszych pogłowia świeckiego 71% osobników pod względem wartości poszczególnych pomiarów skupia się w pobliżu średniej (mieści się w granicach podwójnego odchylenia). Najmniejszym stosunkowo wahanom podlega wymiar obwodu nogi (80% osobników w granicach podwójnego odchylenia) i długości skośnej (82%).

SZTUKI STARSZE TERENU ŚWIECIA

Pod wzgl. pomiaru	Granice podw. odchylenia	% osob. w przedziale	% osob. poza gran.	Wymiar najmniejszy cm.	Wymiar największy cm.
Wys. w kłęb.	78.31— 87.47	64%	36%	75.0	92.0
„ w krzyżu	82.86— 92.32	75%	25%	78	98.0
Gł. kl. piers.	44.38— 51.08	75%	25%	41.0	53.0
Szer. kl. piers.	31.79— 38.63	64%	36%	29.0	43.0
„ miednicy	28.67— 38.41	75%	25%	28.0	46.0
Dł. skośna	109.64—118.76	82%	18%	106.0	125.0
„ pyska	27.44— 34.46	71%	29%	21.0	37.5
Ob. kl. piers.	132.85—154.65	57%	43%	122.5	165.0
„ nogi	18.76— 20.82	80%	20%	17.5	22.0

Największym wahaniami podlega wymiar obwodu klatki piersiowej (57%) oraz wysokości w kłębie i szerokości klatki piersiowej (64% osobników w pobliżu średniej).

Reasumując to wszystko, co się tyczyło badań nad typem morfologicznym, dochodzimy do wniosku, że pogłowie świeckiej świni bekonowej, zarówno morfologicznie jak i fizjologicznie, zbliżone jest bardziej do świni zarodowej lalkowskiej (bliskiej krwi czystej wielkiej białej angielskiej) aniżeli do świni szlachetnej niemieckiej, będącej prototypem wyżej wymienionej rasy wielkiej ostrouchej pomorskiej. Na wyodrębnienie się rasy wielkiej białej ostrouchej od świni szlachetnej niemieckiej wpłynęło decydująco (odmienne niż przed wojną) zapotrzebowanie rynku, wyrażające się zwiększonym popytem na materiał bekonowy. Pod kątem otrzymania materiału przydatnego specjalnie dla bekonowej przeróbki pracowano w zarodowych chlewniach nad poprawą rasy wielkiej ostrouchej. Zupełnie zrozumiałe jest przeto, że zmiany w budowie i właściwościach tej rasy poszły głównie w kierunku jak najlepszego przystosowania do wymagań przetwórstwa bekonowego.

Kierunek bekonowy wymaga przede wszystkim zwierzęcia długiego, o lekkiej budowie przodu w stosunku do silnie rozwiniętych zadnich partij. Świnie rasy wielkiej białej ostrouchej żądaniu temu czynią zadość, długość bekona świeckiego (w wieku około 7 mies. i o wadze około 85 kg) jest większa aniżeli długość świń niemieckich, przekraczających w wieku tym wagę 100 kg. Pod względem rozwoju szynki zadniej rasa ta nie ustępuje wielkiej białej angielskiej (a nawet zdaniem fachowców niejednokrotnie ją przewyższa). Na tym materiale oparta świnia bekonowa powiatu świeckiego przedstawia typ świni dosyć wysokiej, o lekko nachylonej, równej linii grzbietu, wyrażającej się w przebudowaniu mniejszym niż u ras niemieckich, o długim, niezbyt głębokim, ale dobrze wypełnionym tułowiu, osadzonym na szczupłych i dosyć wysokich i zarazem mocnych nogach. Szerokość przodu i zadu niezbyt duża (mniejsza nieco niż u ras niemieckich); szynka zadnia kulisto zarysowana i dobrze rozwinięta. Ogon wysoko osadzony. Głowa szczupła, średniej wielkości, tworzy równą linię z grzbietem; uszy stojące, ostre i niezbyt duże; ryj stosunkowo długi i dosyć szeroki. Maść (skóra i włos) biała.

Uderza przede wszystkim lekkość budowy przodu, wyrażająca się w niedużych stosunkowo wymiarach głębokości, szerokości i obwodu klat-

ki piersiowej, długość nóg, długość tułowia, oraz stosunkowo solidniejszy, masywniejszy wygląd zadu. Tego rodzaju budowa znajduje swe uzasadnienie w wymaganiach stawianych przez angielskiego odbiorcę — konsumenta, który w zakupionej połówce bekona szuka przede wszystkim dobrej szynki i kotleta, a więc jak najdłuższego boku; żeberka natomiast, cały przód oraz brzuch są już dla niego mniej cenne. Dalej idą wymagania co do słoniny (aby była równa, jędrna, niezbyt gruba) i mięsa.

Odpowiednią słoninę i mięso znaleźć można tylko u sztuk posiadających mniej lub więcej poziomy, równy (niełukowaty) grzbiet, nie za wcześnie dojrzewających, które by gwarantowały przy intensywnym żywieniu dobre obłożenie i wypełnienie ciała soczystym, ale nieprzetłuszczonym mięsem, wyraźnie od słoniny oddzielonym.

Jak to stwierdził *b. inspektor Schmaeling*, mięso i słoninę wymaganej jakości dają w naszych warunkach świnie, odznaczające się stosunkowo długim, prostym i szerokim ryjem, posiadające zarazem długie nogi. Świnie tego typu nie posiadają zdolności do zbyt wczesnego odkładania tłuszczu śródmięśniowego i w wieku 6-cio miesięcznym przedstawiają (przy odpowiednim żywieniu) pierwszorzędnym materiał bekonowy. Natomiast „świnie o typie tłusto-mięsnym“, o ryjku krótkim, zadartym, na krótkich nóżkach i bardzo szerokim krzyżu ...źle się nadają do przerobu na bekon“. Z tego co wyżej powiedziano wynika, że świnia świecka, jako nie zanadto wcześnie dojrzewająca, posiadająca lekką wydłużoną budowę, wysokie nogi, stosunkowo długi ryj, oraz wymagane proporcje, przedstawia właśnie bekonowy typ. To samo, a nawet w większym jeszcze stopniu, można powiedzieć o świni lalkowskiej, która na swoje konto zapisać może większą długość ciała, cechę tak ważną u bekona.

Cechy stanowiące zaprzeczenie typu bekonowego, jak: „krótki, zadarty ryj“, szerokie policzki, krótkie i grube nogi, „bardzo szeroki krzyż“, oraz związaną prawdopodobnie z tymi cechami fizjologiczną skłonność do zapasania się już w młodym wieku, względnie łatwo znajdziemy w typie świni rasy niemieckiej szlachetnej, w eksterierze której zachodzą prócz tego i inne różnice, wyrażające się np. w znacznym pogłębieniu tułowia w stosunku do długości (cecha u bekona niepożądana), w zwiększeniu obwodu oraz szerokości, w nieco większym przebudowaniu. Rasa niemiecka szlachetna wskutek swych niepożądanych dla bekonowej produkcji właściwo-

ści jest obecnie coraz rzadziej w swej czystej formie w okręgach bekonowych pomorskich spotykana, ustępuje miejsca typom świń lepiej temu kierunkowi hodowli odpowiadającym, a więc przede wszystkim świni wielkiej ostrouchej pomorskiej (jako najlepiej zaaklimatyzowanej),

wielkiej białej angielskiej, a także świni kłapouchej miejscowej, która zdaniem insp. Schmaelinga daje niezły surowiec bekonowy, szczególnie w krzyżówce z dwoma wyżej wymienionymi rasami.

(D. n.). Dr. P. Szumowski i inż. J. Kietczewski

Dziedziczenie zawartości tłuszczu w mleku u krów

(Ciąg dalszy)

Holenderska linia Alberta 1306 H doskonale była wykorzystana dla podniesienia procentu tłuszczu w Szwecji. Hodowla ta oparta była do ostatnich czasów na dwóch stadnikach. Były to: Kung R 5187 importowany z Holandii, gdzie był zapisany w księgach rodowych jako Prins 3579, i Furst R 5456. Pierwszy był synem preferenta A, Alberta II 2987 który był rodzonym bratem Alberta 1306 H, a drugi synem preferenta Ceres 4497 syna Jana 3540 i wnuka Alberta 1306 H. King w Holandii był zaliczony do preferentów kl. B. W Szwecji tak Kung jak i Furst odznaczono były wszystkimi nagrodami za potomstwo.

Jak rozpowszechniona jest „krew” tych stadników w Szwecji można sądzić z tego, że 75% stadników zapisanych do ksiąg rodowych w r. 1936 należało do tych prądów. Przeciętny procent tłuszczu od krów nizinnych zapisanych w Riksstambok w r. 1934/35 wynosił 3,67 (12) i w r. 1935/36 — 3,69. Wbrew rozpowszechnionej u nas opinii o Ceresie jako o stadniku, który ujemnie wpływa na procent tłuszczu i którego w rodowodzie trzeba unikać, w Szwecji inbredy na Ceresa w pewnych połączeniach dawały doskonałe wyniki. Co prawda Ceres nie należał do tych lepszych preferentów, które są znane jako „tłuszczowe”, ale według holenderskiej oceny szacowany był na równi z takimi preferentami jak Wodan II, Gerbens, Hans i inne, wzór których miał postać 3/1. Tak samo jak w Holandii z subprądu Wodana II dochowano się stadników o wzorze 4/4 — w Szwecji w oparciu o Ceresa wyselekcjonowano stadniki z indeksem ponad 4,4.

Do takich stadników należy Ante Zwart R. 13285, rodowód którego podajemy obok:

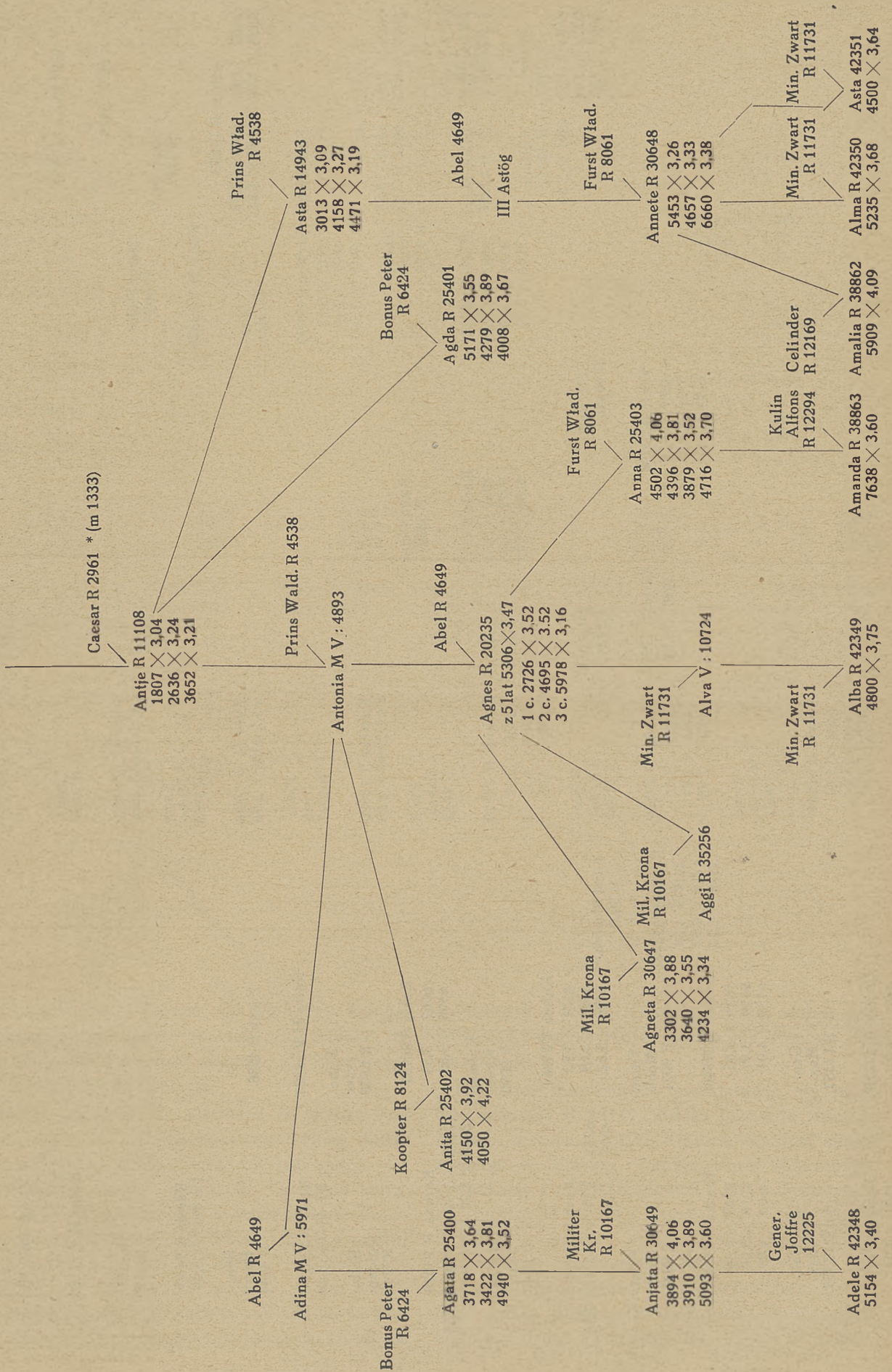
W prostej męskiej linii Ante Zwart wywodzi się od stadnika Kunga i w ojcowskiej połowie rodowodu Kung powtarza się 3 razy IV, IV, IV —

W rodowodzie tym stadnik Furst powtarza się również 3 razy IV — IV, V, zatem tego ostatniego spotykamy w obydwu połowach rodowodu, wobec czego mamy wzrost homozygotyczności

ANTE ZWART R 13285 4363 × 4,58.

Anna R 25403	4502×4,06 4396×3,81 3879×3,52 4716×3,70	Minister Zwart 11731 5388×3,66	
Agnes R 20235 z 41. 5306×3,47	Furst Władzimir 8061 4953×4,01	Zwarte v. d. Meer 1 R 24052 2 l. 4500×3,87	Minister 9651 5123×3,62
Antonia M. V. 4893	Abel R 4649	Lord R 6589 4852×3,73	Kung Filip R 8620 4916×3,77
	Wiepke 2 R 10636 5 l. 4739×3,90	Zwarte v. d. M. R 13572 z 7 l. 5802×3,43	Mintje 10 R 17716 z 5 l. 5422×3,67
	Prins Adolf R 3408 4283×3,53	Kung R 5187 ●	Furst 5456 ▲
	Wiepke II M. 6614 z 6 l. 6163×3,55	Lichte v. d. Meer z 6 l. R 10604 5198×3,77	Fokje 5 R 13526 z 2 l. 4829×3,92
	President de Paula 3406	Zw. v. d. M. R 10638 z 6 l. 5013×3,34	Mintje 3 R 9905 z 2 l. 6344×3,63
Antje R 11108	Ceres 4497 FRS Frederika II 1262 FRS 2 l. 5703×3,41		Kung R 5187 ○ 4639×3,73
	Prins Waldemar R 4538		Furst 5456 ▲ Fokje 2 R 9873 z 5 l. 5312×3,66
		Bjorn M. 664 — 5229×3,46 L. v. d. M. 5127 M 6 l. 5877×4,06	Pr. Adolf 1838 Mintje I M. 8283 5 l. 5988×3,56

ANTJE 16 * R 6805 o. 2857 FRS; m. 9864 FRS

KRONAIM III: 556

Will Harry M 3427

M V : 3428

Peter Jean R 5247

Karry M V : 3426

Harry Fluks R 3029

Siun Quidam

Karlina R 19993

Major Jac R 9120

Kulsi R 28537

Furst Mont. R 9021

Gen. Max. R 13357

Minis. W. R 12348

Kullina R 42217

Kulmi R 37545

Kosta R 28535

4683 x 3,68
5312 x 3,54
4598 x 3,72

5672 x 3,88
6061 x 3,72

5927 x 3,69
5807 x 3,62

4583 x 3,66
3564 x 3,65
7123 x 3,37

4891 x 3,69

2915 x 3,62
4897 x 3,49
3942 x 3,39

4949 x 3,54
5921 x 3,73
5268 x 3,78

Kano Peter R 6850

Belt. Reg. R 10486

Kvata R 32798

4489 x 3,58
5726 x 3,46
6194 x 3,53

Karla R 21619

Minist. W. R 12348

Karmi R 37542

4439 x 3,96
4061 x 4,28
5925 x 4,08

Krokiet R 25179

Militär Krona R 10162

Krokona R 28536

3972 x 3,79
4760 x 3,84
4805 x 3,58

Furst Mont. R 9021

Kroma R 32789

3519 x 4,28
4218 x 4,32
3876 x 4,34

5616 x 4,05
5979 x 3,91
6538 x 4,01

Kulmo R 37546

Furst. Mont. R 9021

Kulma R 25864

4121 x 3,83
5398 x 3,69
5436 x 3,62

Korfi R 19994

Korona R 13079

6062 x 3,58
6590 x 3,63

6231 x 3,37
4871 x 3,64

Korin R 12012

Kassya R 20737

2278 x 3,52
3928 x 3,27

6411 x 3,56

Karina R 13079

Kassa R 20737

5692 x 3,25

Drost 1078 M

Krona M V : 1188

Harald R 3325

Karola R 7442

1 r. 4119 x 3,49

Ben Harry R 4044

Karin R 12012

z 21. 4847 x 3,49

Bel. Quidam R 3246

Korona R 13079

2278 x 3,52
3928 x 3,27

Peter Jean R 5247

Korfi R 19994

6411 x 3,56

Furst. Mont. R 9021

Kormo R 37543

2748 x 4,36
4016 x 3,98
4604 x 4,09

Gen. Max. R 13357

Gen. Max. R 13357

Koris R 42216

4254 x 3,93

Johan* R 2086

Kaisa M IV : 673

Harry Fluks R 3029

Kary M V : 2488

z 31. 4358 x 3,90

Peter Jean R 5247

Kristina R 13080

z 41. 5286 x 4,29

Furst Habsb. R 8052

Krokiet R 25179

4439 x 3,96
4061 x 4,28
5925 x 4,08

Militär Krona R 10162

Krokona R 28536

3972 x 3,79
4760 x 3,84
4805 x 3,58

Furst Mont. R 9021

Kroma R 32789

3519 x 4,28
4218 x 4,32
3876 x 4,34

5616 x 4,05
5979 x 3,91
6538 x 4,01

Kulmo R 37546

Furst. Mont. R 9021

Kulma R 25864

4121 x 3,83
5398 x 3,69
5436 x 3,62

Korfi R 19994

Korona R 13079

6062 x 3,58
6590 x 3,63

6231 x 3,37
4871 x 3,64

Korin R 12012

Kassa R 20737

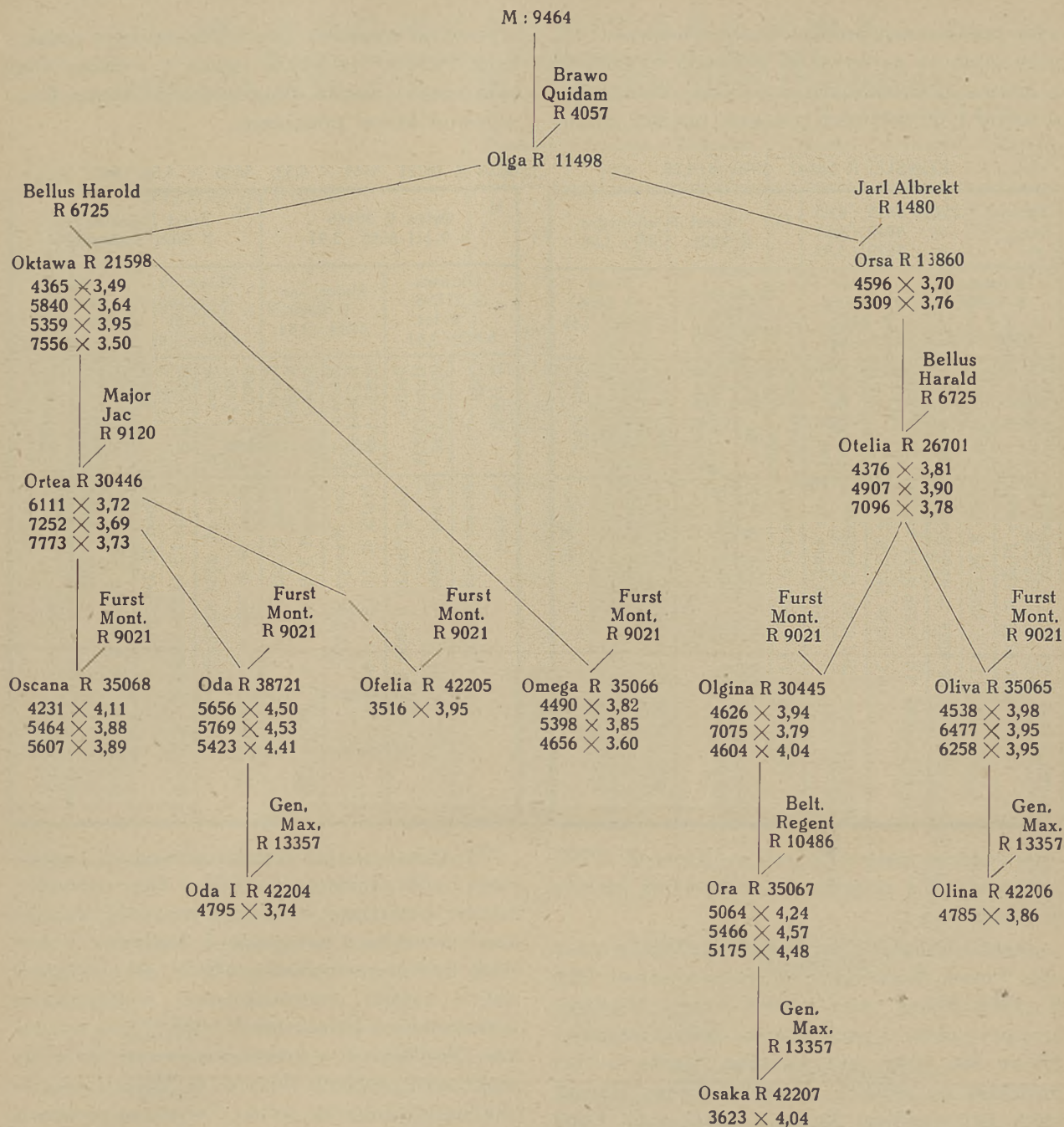
2278 x 3,52
3928 x 3,27

6411 x 3,56

Karina R 13079

Kassa R 20737

5692 x 3,25

ze strony Fursta - Ceresa. Co się tyczy Kunga, to przez inbred mamy powiększone szanse, że jego geny dojdą do Ante Zwarta, ale homozygotyczność nie powiększy się.

Matka omawianego stadnika w prostej linii wyprowadza się od importowanej krowy Antje 16 R 6805, użytkowość której nie jest znana. Jej córka Antje miała niewysoki procent tłuszczu — 3,21. W bliższych pokoleniach Ante Zwarta procent wzrósł — jego babka (matka matki) miała przeciętnie 3,47, a matka — prawie 3,8. Przeglądając zestawienie rodziny Antje, widzimy, chociaż nie na licznych przykładach, że procent tłuszczu w większym stopniu wzrastał po

stadnikach z prądu Kunga i Fursta, wobec czego wysoki indeks Ante Zwarta nie stanowi niespodzianki.

Niemniej interesująco przedstawia się rodowód Konsula R 13147, indeks procentu tłuszczu którego wynosi — 4,25. Stadnik ten jest synem znanego w Szwecji buhaja Fursta Montenegro i wnukiem Fursta. Rodowód jest zimbredowany na Fursta: II — III i Kunga: III — IV. Matka Konsula w prostej linii wywodzi się z krowy miejscowego pochodzenia Krona I M III 556. Jej córka pochodząca po importowanym hollendersze miała doskonałą wydajność, która przeciętnie z 10 lat wynosiła 5163 × 3,63. W następ-

nych pokoleniach procent tłuszczu poprawił się, przy czym na najwyższym poziomie trzymał się u krów pochodzących po Furst Montenegro, a wśród tych ostatnich pierwsze miejsce zajmo-

szy w tym wypadku, gdy ich matki były wnuczka-
kami Fursta. Najlepszą sztuką z rodziny Olgi
była córka Fursta Montenegro — krowa Oda,
rodowód której podajemy:

KONSUL R 13147 5590 × 4,25.

Krokiet R 25179 5875 × 4,05 M. 4840 × 4,31 5579 × 3,97		O. Furst Montenegro R 9021 5309 × 3,86	
Kristina R 13080 Z 4 l. 5286 × 4,29	Furst Habsburg R 8052 4627 × 3,67	Mona 35 R 14352 z 7 l. 4394 × 3,49	Furst R 5456 5200 × 3,45 *
Karv M. V: 2488 z 3 l. 4358 × 3,90	Peter Jean R 5247 4135 × 3,91	Mona 25 R 10615 z 10 l. 5495 × 3,44	Ceres 4497 FRS 7/1 = 3,4% tt.
Kary M. V: 2488 z 3 l. 4358 × 3,90	Hilma 17 R 14334 z 2 l. 3903 × 3,99	Furst R 5456 5200 × 3,45 *	Frederika II 12623 FRS 6 l. 5703 × 3,41
Kary M. V: 2488 z 3 l. 4358 × 3,90	Hilma 14 R 9882 z 6 l. 5671 × 3,44	Fursterka II 12623 FRS 6 l. 5703 × 3,41	Jonker 1289 H
Kary M. V: 2488 z 3 l. 4358 × 3,90	Hilma 14 R 9882 z 6 l. 5671 × 3,44	Fursterka II 12623 FRS z 6 l. 5703 × 3,41	Frederika 7359 H z 6 l. 6237 × 3,32
Kary M. V: 2488 z 3 l. 4358 × 3,90	Hilma 14 R 9882 z 6 l. 5671 × 3,44	Fursterka II 12623 FRS z 6 l. 5703 × 3,41	Albert II 2987 FRS
Kary M. V: 2488 z 3 l. 4358 × 3,90	Hilma 14 R 9882 z 6 l. 5671 × 3,44	Fursterka II 12623 FRS z 6 l. 5703 × 3,41	Bontje III 11229 FRS z 3 l. 4130 × 3,69
Kary M. V: 2488 z 3 l. 4358 × 3,90	Hilma 14 R 9882 z 6 l. 5671 × 3,44	Fursterka II 12623 FRS z 6 l. 5703 × 3,41	Zar M: 2534 5374 × 3,34
Kary M. V: 2488 z 3 l. 4358 × 3,90	Hilma 14 R 9882 z 6 l. 5671 × 3,44	Fursterka II 12623 FRS z 6 l. 5703 × 3,41	Mona 19 R 7885 z 5 l. 5447 × 3,55
Kary M. V: 2488 z 3 l. 4358 × 3,90	Hilma 14 R 9882 z 6 l. 5671 × 3,44	Fursterka II 12623 FRS z 6 l. 5703 × 3,41	Mona 19 R 7885 z 5 l. 5447 × 3,55
Kary M. V: 2488 z 3 l. 4358 × 3,90	Hilma 14 R 9882 z 6 l. 5671 × 3,44	Fursterka II 12623 FRS z 6 l. 5703 × 3,41	Mona 19 R 7885 z 5 l. 5447 × 3,55

wała rodzona siostra Konsula — Krona R 32799, jak to widać z załączonego zestawienia rodziny krowy Krona I.

Jeszcze dodatkowo zarysowuje się wpływ stadnika Fursta Montenegro w rodzinie krowy Olgi R 11498. Mamy tutaj 6 córek Fursta Montenegro, przy czym 3 pochodzą po córkach stadnika Major Jac, który był wnukiem Fursta, a trzy pochodzą po córkach stadnika Bellus Harold, który był wnukiem Kunga. Aczkolwiek Furst miał gorszy indeks od Kunga, jeżeli chodzi o procent tłuszczu, to jednak w rodzinie Olgi u córek Fursta Montenegro procent tłuszczu był wyż-

ODA R 38721 5769 × 4,53, 5656 × 4,50, 5423 × 4,41.

M. Ortea R 30446 z 9 lat 6655 × 3,91		O. Furst Montenegro R 9021 5309 × 3,86	
Oktawa R 21598 z 6 lat 6393 × 3,61	Major Jac R 9120 4848 × 3,84	Mona 35 R 14352 z 7 lat 4394 × 3,49	Furst R 5456 5200 × 3,51 ⊙
Bellus Harald 6725 5056 × 3,49	Furster Jac R 6800 5304 × 3,44	Mona 25 R 10615 z 10 l. 5495 × 3,44	Ceres 4497 FRS
Olga R 11498	Marjan R 13684 z 5 l. 5253 × 3,49	Mona 19 R 7885 z 5 l. 5447 × 3,55	Frederika II 12623 FRS 6 l. 5703 × 3,41
Olga R 11498	Jan Mazaepa R 5157	Mona 19 R 7885 z 5 l. 5447 × 3,55	Janker 1289 H
Olga R 11498	Malla R 11613 1 r. 5481 × 4,13	Mona 19 R 7885 z 5 l. 5447 × 3,55	Frederika 7359 H z 6 l. 6237 × 3,32
Olga R 11498	Kung Harald R 5856 5132 × 3,31	Mona 19 R 7885 z 5 l. 5447 × 3,55	Albert II 2987 FRS
Olga R 11498	Benny 13062 z 2 l. 4867 × 3,72	Mona 19 R 7885 z 5 l. 5447 × 3,55	Bontje III 11229 FRS z 3 l. 4130 × 3,69
Olga R 11498	Brawo Quidam 4057	Mona 19 R 7885 z 5 l. 5447 × 3,55	Zar M: 2534 5374 × 3,34
Olga R 11498	Brawo Quidam 4057	Mona 19 R 7885 z 5 l. 5447 × 3,55	Mona 19 R 7885 z 5 l. 5447 × 3,55
Olga R 11498	Brawo Quidam 4057	Mona 19 R 7885 z 5 l. 5447 × 3,55	Mona 19 R 7885 z 5 l. 5447 × 3,55

W zamieszczonych trzech rodowodach szwedzkiego bydła nizinnego może by i dało się wytłumaczyć powstanie wysokiego procentu tłuszczu kombinatoryką 4 par genów i dopływem z żeńskich linii grupy pobudek ABCD, ale niezgodne jest z zasadą przypadkowości występowanie w omówionych połączeniach tylko li plus wariantów. Okoliczność ta przemawia za tym, że w powiększeniu procentu tłuszczu w Szwecji odegrał rolę nietylko dobór na sztuki o wysokim procencie tłuszczu, jak trafne połączenie odpowiednich linii.

(D. n.).

Włodzimierz Szczekin-Krotow.

Z instytucyj i zrzeszeń hodowlanych

Z POLSKIEGO TOWARZYSTWA ZOOTECHNICZNEGO

Wybór Prezydium.

W dniach 7 i 8.X. odbyło się posiedzenie Zarządu Towarzystwa, które zagał prof. R. Prawocheński, wymieniając ciężkie straty poniesione ostatnio przez P. T. Z., a mianowicie śmierć prezesa P. T. Z. prof. Jana Sosnowskiego, wiceprezesa Towarzystwa prof. Karola Różyckiego i dyrektora Zakładu Doświadczalnego w Starym Brześciu — inż. Feliksa Gąsiewskiego. Zebrani uczcili pa-

mię zmarłych przez powstanie. Następnie po odczytaniu listów kondolencyjnych Związku Organizacyj Rybackich Rz. P. i prof. dr. J. Rostafińskiego na prezesa P. T. Z. wybrano przez aklamację prof. Romana Prawocheńskiego. Na wiceprezesów (z dotychczasowych pozostał prof. dr. H. Malarski) wybrano inż. A. Marszewskiego i insp. Wł. Szczekin-Krotowa, zgodnie z wnioskiem prof. Malarskiego i prof. dr. Z. Moczarskiego, że pożądanym jest, by z 3 wiceprezesów jeden był naukowcem, jeden praktykiem i jeden z grona inspektorów

WIADOMOŚCI TARGOWE

Handel zagraniczny Rzeczypospolitej Polskiej*)
Zwierzęta żywe oraz wytwory pochodzenia zwierzęcego

	T o n y			T y s i ą c e z ł o t y c h		
	Wrzesień	Styczeń — Wrzesień		Wrzesień	Styczeń — Wrzesień	
	1938	1938	1937	1938	1938	1937
Przywóz do Polski						
Konie sztuk	—	13	32	—	129	102
Bydło rogate „	19	19	16	29	29	60
Trzoda chlewna „	—	80	31	—	9	26
Owce „	3	3	114	1	1	32
Wywóz z Polski						
Konie „	464	11.644	10.776	307	5.019	4.306
Bydło rogate „	716	13.371	13.750	143	4.649	5.554
Trzoda chlewna „	26.294	185.339	153.672	4.429	26.435	19.624
Owce „	—	2.288	6.444	—	103	237
Kury „	30.138	360.002	278.752	50	943	607
Gęsi „	190.305	342.788	330.253	1.219	2.124	1.954
Mięso oprócz szynek i poledwicz wieprzowych — świeże, solone i mrożone:						
a) wieprzowe ton	1.543	9.391	8.330	2.496	15.074	13.339
b) wołowe „	1	106	22	1	123	21
c) cielęce „	0,3	312	501	0,4	286	505
d) baranie „	30	515	461	56	809	766
e) końskie „	5	898	934	3	404	323
Bekony „	1.759	15.714	15.886	3.964	35.805	33.320
Szynki peklowane „	—	1	57	—	1	125
Szynki i poledwice wieprzowe w opakowaniu hermetycznym „	970	12.821	14.179	2.872	37.657	44.014
Szynki i poledwice wieprzowe w opakowaniu niehermetycznym „	28	269	427	64	614	805
Peklowane poledwice, ozory, gammon, schab, boczek, łopatka itp. „	146	1.776	1.897	214	2.741	3.012
Słonina, sadło, smalec „	307	1.133	3.115	317	1.226	4.777
Konserwy mięsne oprócz osobno wymienionych „	365	6.610	2.934	620	12.069	5.406
Kury bite „	79	515	625	144	942	975
Jaja „	3.220	25.395	20.137	4.890	33.736	24.567
Masło „	696	11.489	5.503	1.729	27.409	12.179
Sery „	23	174	584	34	320	1.058
Włosie zwierzęce „	2	59	66	17	460	476
Szczecina „	15	198	247	210	325	323
Pierze i puch „	185	1.379	1.558	773	5.861	8.034

Ceny bekonów w Anglii

Za 1 ctw w szylingach. 1 ctw = 0,508 q.

	3.XI
Duńskie	92 — 95
Szwedzkie	91 — 92
Holenderskie	89 — 92
Polskie	83 — 86
Litewskie	83 — 86

Podaż trzody chlewniej na rynku wiedeńskim

	—	—	—
Dowieziono ogółem	—	—	—
w tym z Polski	—	—	—

NABIAŁ. Rynki krajowe**Warszawa.** Hurtowe notowania wg Komisji Nabiałowej.

Masło 1 kg w hurcie:	od 10.XI
Wybor. w drobn. opak.	3,50
Deserowe	3,10
Solone mleczarniane	3,10
Osełkowe	2,60

Rynki zagraniczne. LONDYN

Jaja za dużą setkę w szylingach:	29.X	14.XI
angielskie standartowe	23,0	23,6
holenderskie brunatne	15,6—17,9	15,9—18,3
polskie	9,0—10,0	9,0—9,9

Ceny hurtowe produktów hodowli oraz pasz)**

za 100 kg w złotych na Giełdzie Warszawskiej

Rok i miesiąc	Bydło rogacze—żywa waga	Trzoda chlewna—żywa waga	Mleko	Masło	Otręby żytnie	M a k u c h y		Siano***)	Ziemniaki***)	Jęczmień***)
						lniane	rzepakowe			
r. 1938 wrzesień	76,00	96,00	20,00	295,00	9,60	19,75	13,00	4,96	3,04	13,69

*) „Handel Zagraniczny Rzeczypospolitej Polskiej” — wrzesień 1938 r.

**) „Wiadomości Statystyczne” (ceny hurtowe żywności) Nr. 28 — 1938 r.

***) „Wiadomości Statystyczne” (ceny miejscowe płacone producentom) Nr. 30 — 1938 r.

Ceny miejscowe płacone producentom *)

	W O J E W Ó D Z T W O								POLSKA
	Warszawa	Łódź	Lublin	Wilno	Poznań	Toruń	Kraków	Lwów	
r. 1938 wrzesień									
wieprz-żywa waga za kg	0,88	0,89	0,84	0,81	0,84	0,86	0,90	0,81	0,85
mleko za liter	0,14	0,15	0,14	0,14	0,13	0,12	0,16	0,14	0,15
jaja za 10 sztuk	0,71	0,76	0,61	0,56	0,74	0,75	0,71	0,62	0,65
owce rzeźne za sztukę	19,00	16,00	15,00	14,00	22,00	22,00	17,00	13,00	15,00

Stosunek ceny produktów hodowli do cen pasz

r. 1938 wrzesień	Stosunek ceny żywej wagi bydła rogatego do ceny					Stosunek ceny żywej w. trzody chlew. do ceny		Stosunek ceny mleka do ceny					Stosunek ceny masła do ceny				
	otrąb żytnich	makuchów lnianych	makuchów rzepakow.	siana	ziemniaków	jęczmienia	ziemniaków	otrąb żytnich	makuchów lnianych	makuchów rzepakow.	siana	ziemniaków	otrąb żytnich	makuchów lnianych	makuchów rzepakow.	siana	ziemniaków
	8,35	3,85	5,85	15,33	21,71	7,01	31,58	2,19	1,01	1,54	4,04	6,58	32,42	14,94	22,69	59,47	97,04

Bydło rogata, trzoda chlewna i owce

Targowisko miejskie w Poznaniu

Giełda Mięсна w Warszawie

	Ceny w zł. za 100 kg żywej wagi				Ceny w zł. za 100 kg żywej wagi		
	18.X	2.XI	15.XI		18.X	3.XI	14.XI
Woły:				Woły: I kl. dobrze opasione:			
pełnomięsiste, wytuczone, nieoprzędane	72—76	70—76	70—78	a) mięsne	—	75—92	83—99
mięsis. tuczone, do lat 3- " " starsze	54—64	54—64	54—64	b) inne	—	64—74	70—82
miernie odżywione	40—44	40—44	40—44	II kl. średnio opasione: a) mięsne	65	60—63	65—69
				b) inne	57—58	52—58	57—64
Buhaje:				III kl. mało opasione: a) mięsne	—	46—50	50—59
wytuczone, pełnomięsiste	66—70	66—70	66—68	b) inne	—	40—44	42—50
tuczone, mięsiste	56—64	54—62	54—62	Krowy: I kl. dobrze odżywione			
nietuczone, dobrze odżyw.	50—54	48—52	48—52	a) mięsne	—	73—95	82—87
miernie odżywione	40—46	38—44	38—44	b) inne	—	65—74	68—80
				II kl. średnio odżywione a) mięsne	—	63	65—67
Krowy:				b) inne	—	50—65	57—64
wytuczone, pełnomięsiste	74—80	72—80	72—80	III kl. mało opasione: a) mięsne	—	44—48	50—58
tuczone, mięsiste	58—66	56—66	56—66	b) inne	48—52	38—43	40—49
nietuczone, dobrze odżyw.	44—54	44—52	44—52	Byczki: dobrze opasione	—	—	—
miernie odżywione	30—40	30—40	30—40	średnio opasione: a) mięsne	—	—	—
				b) inne	—	—	52
Jałowice:				mało opasione: a) mięsne	—	—	—
wytuczone, pełnomięsiste	72—76	70—76	70—78	b) inne	—	—	—
tuczone, mięsiste	54—64	54—64	54—64	Buhaje: I kl. dobrze opasione			
nietuczone, dobrze odżyw.	48—52	48—52	48—52	a) mięsne	—	71—85	78
miernie odżywione	40—44	38—44	38—44	b) inne	73	63—68	70
				II kl. średnio opasione: a) mięsne	—	60	65
Młodzież:				b) inne	—	52—55	57—61
dobrze odżywiona	40—44	40—44	40—44	III kl. mało opasione: a) mięsne	—	47	50—55
miernie odżywiona	38—40	38—40	38—40	b) inne	—	42	48
				Jałowice: I kl. dobrze opasione	—	—	—
Cielęta:				II kl. średnio opasione	—	—	—
najprzedniejsze tuczone	96—100	90—100	76—90	Bukaty: pełnomięsiste	60	50—70	70—72
tuczone	86—94	80—88	64—74	małomięsiste	45—50	42	43
dobrze odżywione	74—84	70—78	52—60	Cielęta: ekstra powyżej 60 kg	—	97—115	104—120
miernie odżywione	60—70	58—66	44—50	I kl. pełnomięsiste powyżej 40 kg	100—102	87—95	90—103
				" " poniżej 40 "	90—95	80—85	80—85
Owce:				II kl. pełnomięsiste powyżej 30 "	75—80	70—76	73—80
I. gatunek	68—74	68—70	66—70	" " poniżej 30 "	—	—	—
II. gatunek	58—66	56—62	54—60	Owce: pełnomięsiste młode			
III. gatunek	—	40—50	45—52	i maciorki	60—70	55	53—70
				małomięsiste	50	45	50—60
Świnie:				wychudzone	—	—	—
pełnomięsiste od				Świnie: stoninowe powyż. 180 kg	110—112	106—114	105—107
120—150 kg z. w.	108—112	102—106	100—106	" " powyżej 150 "	105—110	102—105	98—104
" 100—120 "	100—104	94—100	96—100	" " poniżej 150 "	99—104	96—101	92—97
" 80—100 "	93—98	91—93	92—94	mięsne powyżej 110 kg	92—98	87—95	87—91
mięsiste ponad 80 "	86—92	80—88	82—90	" " od 80—110 "	87—91	75—86	81—86
maciory i późne kastraty	86—100	82—90	82—96	wychudzone	—	—	—
				Bydło wychudzone	43	33—37	30—37

*) „Wiadomości Statystyczne” (ceny miejscowe płacone producentom) Nr. 28.